EUROOPA PARLAMENT

2004 *2009*

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni
raporti projekt
Euroopa Parlamendi delegatsiooni visiidi kohta Poolasse

RAPORTÖÖR: Wolfgang KREISSL-DÖRFLER

Sissejuhatus

Kaheksast Euroopa Parlamendi saadikust koosnev **delegatsioon** külastas Poolat, kus nendega liitusid kaks juba koha peal viibivat Poolast pärit Euroopa Parlamendi saadikut (vt osalejate nimekiri – I lisa). Delegatsiooni juht oli Patrick GAUBERT (PPE-DE) ja raportöör Wolfgang KREISSL-DÖRFLER (PSE). Visiit toimus 1.–3. aprillil 2008.

Delegatsiooni visiit toimus **kahes osas** (vt programmi kava – II lisa)**:**

- esimene osa leidis aset peamiselt 1. ja 2. aprillil ning selle vältel käsitleti varjupaigataotlejate ja sisserändajate vastuvõtmisega seonduvat olukorda Poolas
- teine osa leidis aset 3. aprillil ning selle vältel külastati agentuuri Frontex.

Käesolev raporti projekt käsitleb delegatsiooni visiidi esimest osa ning kirjeldab varjupaigataotlejate ja sisserändajate vastuvõtuga seonduvat olukorda Poolas.

Delegatsiooni visiidi esimese osa **eesmärk** oli koha peal välja selgitada, milline on varjupaigataotlejate ja sisserändajate vastuvõtuga seonduv olukord Poolas ning teha kindlaks, kuidas on rakendatud järgmisi konkreetseid Euroopa Liidu direktiive ja määrusi:

- Nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiiv 2003/9/EÜ millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded[1] (vastuvõtutingimuste direktiiv),
- Nõukogu 1. detsembri 2005. aasta direktiiv 2005/85/EÜ liikmesriikides pagulasseisundi omistamise ja äravõtmise menetluse miinimumnõuete kohta[2] (menetluste direktiiv),
- Nõukogu 18. veebruari 2003. aasta määrus (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes

[1] *ELT L 031 , 06/02/2003 P. 0018 – 0025*
[2] *ELT L 326 , 13/12/2005 P. 0013 – 0034*

liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest[1] (Dublini II määrus).

Kontekst

Visiit moodustas osa Euroopa Parlamendi LIBE-komisjoni liikmete visiitide seeriast, mille käigus parlamendisaadikud tutvuvad koha peal varjupaigataotlejate ja sisserändajate vastuvõtutingimustega ELi liikmesriikides. Poola visiit järgnes Euroopa Parlamendi delegatsiooni samasugustele visiitidele Itaaliasse (Lampedusa), Hispaaniasse (Ceuta ja Melilla, Kanaari saared), Prantsusmaale (Pariis), Maltale, Kreekas (Samos ja Atheena), Belgiasse, Ühendkuningriiki ja Madalmaadesse.

Delegatsiooni visiidi programm:

Ajaliste piirangute tõttu oli visiidi keskmes **kaks keskust: Lesznowola valvega välismaalaste keskus** ja **Biała Podlaska valvega välismaalaste keskus**. Delegaadid otsustasid siiski, et teatavaid **vastuvõtukeskusi** külastavad LIBE-komisjoni delegatsiooni nimel Urszula GACEK ja Genowefa GRABOWSKA ning nende tähelepanekud lisatakse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni delegatsiooni lõppraportisse.

Delegatsiooni visiidi programmis sisaldus ajalises järjekorras:

- kohtumine Poolas sisserände ja varjupaiga taotlemise valdkonnas tegutsevate organisatsioonide ja VVOdega (teisipäev, 1. aprill 2008)
- sissejuhatav kohtumine Poola välismaalaste ameti juhatajaga, Poola sise- ja haldusministeeriumi rändepoliitika osakonna direktoriga, Poola välismaalaste ameti rahvusvahelise koostöö osakonna direktoriga ja piirivalve esindajatega, mille eesmärk oli esitada Poola varjupaigapoliitika põhisuunad (teisipäev, 1. aprill 2008)
- kohtumine Piotr STACHAŃCZYKiga, Poola sise- ja haldusministeeriumi aseministriga (kolmapäev 2. aprill 2008).

Enne Poolasse suundumist sai delegatsioon olulist teavet Poola valitsuselt ning ÜRO pagulaste ülemvoliniku büroost (UNHCR) ja Euroopa Põgenike ja Pagulaste Nõukogust (ECRE), Rahvusvahelisest Migratsiooniorganisatsioonist (IOM), Euroopa rändajatega tegelevast kirikute komisjonist (CCME) ja organisatsioonidelt Amnesty International, Human Rights Watch, European Association for Human Rights (Euroopa inimõiguste ühendus) ja FIDH.

Delegatsiooni liikmed said enda käsutusse ka UNHCR, VVOde ja Poola valitsuse dokumentide koopiad, kus käsitletakse varjupaiga taotlemise ja sisserände alaseid üksikasju Poolas.

Delegatsiooni saatis Euroopa Parlamendi audiovisuaaltalitus, kes tegi koostööd kohaliku televisiooni võtterühmaga, ning fotograaf. Eesmärgiks oli näidata Euroopat puudutavat tegevust Europe by Satellite (EbS) kaudu. Visiit leidis meedias laialdast kajastamist. Ajakirjanikel, fotograafil ja televisiooni võtterühmal lubati siseneda kõigisse keskustesse. Euroopa Parlamendi saadikud andsid viimasel päeval, 3. aprillil 2008, pressikonverentsi.

[1] *ELT L 050 , 25/02/2003 P. 0001 - 0010*

Taust

Õigusraamistik

Välisriikide kodanikke ja varjupaiga taotlemist käsitlev siseriiklik õigusraamistik sisaldab eeskätt järgmisi õigusakte
– 13. juuni 2003. aasta välismaalaste seadus (mida muudeti 2005. aastal ja 2007. aastal)
– 13. juuni 2003. aasta seadus välismaalastele Poola territooriumil kaitse tagamise kohta.
Teatavaid kõnealustes seadustes sisalduvaid meetmeid muudeti 14. juuli 2006. aasta seadusega Poola territooriumile sisenemise ja seal elamise kohta.

Välismaalaste kaitse seadus ja endine 1997. aasta välismaalaste seadus sisaldab sätteid pagulasseisundi omistamise menetluste ja tavade kohta, turvalise kolmanda riigi ja päritoluriigi mõistet, ilmselgelt alusetuid juhtumeid, täiendavat kaitset, ajutist kaitset ja varjupaika puudutavaid sätteid. Seadus kirjeldab ka varjupaika taotlevate saatjata laste õiguslikku olukorda ja näeb ette täiendavad kaitsemehhanismid erivajadustega inimestele (vägivalla ohvrid).

Rände- ja varjupaigapoliitika eest vastutavad asutused

Ministerstwo Spraw Wewnetrznych i Administracji (*Sise- ja haldusministeerium*) vastutab üldiselt rändepoliitikate ning pagulaste, seaduslike ja ebaseaduslike sisserändajate eest.

Ministeeriumi alluvuses on Urzed do Spraw Repatriacji i Cudzoziemcow (*Poola välismaalaste amet*, endine *Poola välismaalaste ja repatrieerimise amet)*, mille vastutusalasse jääb BOO, mis korraldab ja juhib avatud vastuvõtukeskusi.

Ministeeriumi alluvuses on ka Komenda Glowna Policji (*politsei*) ja Komenda Glowna Strazy Granicznej (*piirivalve*), kes vastutavad suletud kinnipidamiskeskuste eest.

Kes on sisserändajad ja varjupaigataotlejad?

Peale Euroopa Liiduga ühinemist 2004. aasta mais on Poola sisserändel peamiselt kaks allikat:

- Hooajatööd otsivate endise Nõukogude Liidu liiduvabariikide (peamiselt Ukraina ja Valgevene) kodanike seaduslik ja ebaseaduslik sisseränne.
- Peamiselt alates 2002. aastast suur Tšetšeeni päritolu varjupaigataotlejate voog (90 % varjupaigataotlejatest).

Varjupaigamenetlus

Käesoleval ajal on ainult üks varjupaigamenetlus, kuid välismaalastele võidakse anda üks kahest erinevast seisundist: pagulasseisund või riigis viibimise nõusolek.

Pagulasseisund omistatakse juhul, kui välismaalane vastab Genfi konventsiooni tingimustele, Poola on konventsiooni osalisriik alates 1991. aastast.

Riigis viibimise nõusolek viidi sisse 2003. aastal ja sellest ajast saadik on valitsenud tugev suundumus asendada pagulasseisund kõnealust liiki kaitsega. Riigis viibimise nõusoleku saanud isikud omavad enamikku pagulaste õigustest, kuid esineb siiski ka erinevusi.

Varjupaigamenetlus algab varjupaigataotluse esitamisega välismaalase poolt isiklikult Poola välismaalaste ja repatrieerimise ameti juhatajale.

Välismaalane esitab pagulasseisundi omistamise taotluse piirivalveameti ülema kaudu. Välismaalane, kellel puudub luba Poola Vabariigi territooriumile sisenemiseks, võib taotluse esitada Poola Vabariiki sisenemisel toimuva piirikontrolli ajal piiripunktis.

Piirivalveametnikud teavitavad isikut talle arusaadavas keeles pagulasseisundi omistamise menetlustest ja põhimõtetest ning tema õigustest ja kohustustest.

Piirivalveametnikud koguvad isikult andmed (isikuandmed, päritoluriik, fotod ja sõrmejäljed, viisa või elamisluba, reisiteekond) ja saadavad taotluse 48 tunni jooksul Poola välismaalaste ameti juhatajale.

Otsus pagulasseisundi omistamise või sellest keeldumise kohta tuleb väljastada 6 kuu jooksul alates taotluse esitamise kuupäevast. Otsus keelduda pagulasseisundi omistamisest põhjendusega, et see on ilmselgelt alusetu, tuleb väljastada 30 päeva jooksul alates taotluse esitamise kuupäevast.

Välismaalaste ameti juhataja otsuse pagulasseisundi omistamise või omistamata jätmise kohta võib edasi kaevata pagulaskomisjoni. Pagulaskomisjon väljastab otsuse ühe kuu jooksul alates välismaalase taotluse esitamisest.

Pagulasseisundit taotlevad välismaalased võivad takistusteta ühendust võtta ÜRO Pagulaste Ülemkomissari esindajaga ja põhikirja kohaselt pagulasküsimustega tegelevate mis tahes organisatsioonidega.

Kinnipidamiskeskused – vastuvõtukeskused

Poolas on vastuvõtukeskused (avatud) ja kinnipidamiskeskused (suletud). Enamik varjupaigataotlejaid on Poolas vastuvõtukeskustes.

Kui isik esitab piirikontrolli vältel varjupaigataotluse ja tal puudub Poolasse sisenemise õigus või kui ta viibib Poolas illegaalselt, siis võidakse teda kinni pidada keskuses.

Kui isik siseneb Poola territooriumile seaduslikult ja esitab varjupaigataotluse, siis võib ta oma taotlusele vastust oodata vabaduses.

A. Kinnipidamiskeskused

Ebaseaduslike välisriikide kodanike kinnipidamiseks on kahte tüüpi kinnipidamiskeskusi, politsei või piirivalveameti alluvuses:

- 5 valvega keskust välisriikide kodanikele. Lesznowola 132 kohaga kinnipidamiskeskust juhib politsei ning kõnealuses keskuses saab kinni pidada perekondi. Poola ametiasutused on hiljuti ehitanud ja avanud neli uut valvega keskust Bialystokis, Ketrzynis Biala Podlaskas ja Przemyslis. Ehitustöid rahastati osaliselt Euroopa varjupaigataotlejate fondist.

Keskuste täielik loetelu on järgmine:

Lesznowola valvega välismaalaste keskus (Politsei)	131 kohta
Przemyśli valvega välismaalaste keskus (Piirivalve)	138 kohta
Kętrzyni valvega välismaalaste keskus (Piirivalve)	150 kohta
Biała Podlaska valvega välismaalaste keskus (Piirivalve)	152 kohta
Białystoki valvega välismaalaste keskus (Piirivalve)	142 kohta

- 14 väljasaatmise eesmärgiga arestimaja: et välisriigi kodanikku saaks hoida väljasaatmise eesmärgiga arestimajas, peab olema kahtlus, et kõnealused isikud ei pea kinni valvega keskustes kehtivatest eeskirjadest.

Politsei hallatavad väljasaatmise eesmärgiga arestimajad

Wrocławis	(renoveerimisel)	28 kohta
Włocławekis		32 kohta
Katowices	(renoveerimisel)	30 kohta
Koninis		30 kohta

Piirivalve hallatavad väljasaatmise eesmärgiga arestimajad

Nadwiślański piirkondlik üksus Varssavis	49 kohta
Łużycki piirkondlik üksus Lubańis	9 kohta
Pomorski piirkondlik üksus Szczecinis	33 kohta
Lubuski piirkondlik üksus Krosno Odrzańskies	56 kohta
Sudecki piirkondlik üksus Kłodzkos	3 kohta
Karpacki piirkondlik üksus Nowy Sączis	6 kohta
Bieszczadzki piirkondlik üksus Przemyślis	38 kohta
Warmińsko-Mazurski piirkondlik üksus Kętrzynis	30 kohta
Nadbużański piirkondlik üksus Biała Podlaskas	24 kohta
Podlaski piirkondlik üksus Białystokis	15 kohta

Kinnipidamise õiguslik alus
Piirivalve või politsei võib välismaalasi kinni pidada kuni 48 tundi. Pärast kõnealust ajavahemikku peab kohus väljastama kinnipidamiskäsu.

Kinnipidamiskäsu edasikaebamisõigus
Kinnipeetaval on õigus kinnipidamiskäsk edasi kaevata seitsme päeva jooksul pärast kohtu otsuse kättesaamist. Kohus menetleb edasikaebust kohe.

Kinnipidamise kestus
Kinnipidamise kestus ei tohi ületada 90 päeva, kuid kinnipidamist võib pikendada kindlaksmääratud ajavahemiku võrra, kui pikendamine on vajalik väljasaatmisotsuse täideviimiseks, mida ei saanud varem täide viia välismaalase süü tõttu. Kinnipidamise kestus valvega keskuses või väljasaatmise eesmärgiga arestimajas ei tohi ületada ühte aastat.

Kontakt VVOdega
Vastavalt 13. juuni 2003. aasta välismaalaste seadusele on valvega keskuses või väljasaatmise eesmärgiga arestimajas kinni peetaval välismaalasel õigus kontakteeruda järgmiste isikutega: Poola ametiasutustega, diplomaatiliste esindajatega ja VVOdega. Kinnipeetav võib näost näkku kohtuda talle lähedaste isikutega selleks ette nähtud eraldi ruumides.
Isikut teavitatakse talle arusaadavas keeles organisatsioonidest, mis põhikirja järgselt tegelevad pagulasküsimustega. Isikul lubatakse olla kirjavahetuses või telefoniühenduses kõnealuste organisatsioonidega.

Keskustes valitsevad tingimused
Kinnipidamiskeskusesse või valvega välismaalaste keskusesse majutamisel teostatakse kohe välismaalase arstlik läbivaatus ja vajadusel sanitaar-hügieeniline protseduur.

Mehi ja naisi hoitakse eraldi. Alaealiste saatjatest välismaalased paigutatakse nendega kokku. Kui valvega kinnipidamiskeskusesse paigutatakse saatjata alaealine, hoitakse teda keskuse eraldi osas, kus tal pole kokkupuudet täiskasvanutest kinnipeetutega.

Rasedaid naisi võib väljasaatmise eesmärgiga kinnipidamiskeskustesse paigutada kuni seitsmenda raseduskuuni. Pärast kõnealuse tähtaja möödumist viiakse rasedad naised üle parema korraldusega valvega kinnipidamiskeskusse.

Välismaalasi, kelle psühhofüsioloogiline seisund lubab oletada, et nad on sattunud vägivalla ohvriks, või puuetega välismaalasi ei paigutata valvega keskustesse ega väljasaatmise eesmärgiga kinnipidamiskeskustesse.

B. Avatud vastuvõtukeskused

Varjupaigataotluse esitanud isikutel on õigus saada menetlusperioodil ja lõpliku otsuse väljastamisele järgneva 14 päeva jooksul abi.

Abi võib seisneda vastuvõtukeskusesse majutamises või rahalises toetuses, et välismaalane saaks majutust mujal riigi territooriumil. Lisaks antakse kõigile arstiabi. Abi võib sisaldada ka toetust vabatahtlikuks repatrieerumiseks Poola Vabariigi territooriumilt.

Saatjata alaealised majutatakse spetsiaalsetesse keskustesse ja lastekodudesse, kus on eraldi osakonnad saatjata välisriikide kodanike vastuvõtmiseks.

Vastuvõtukeskusi haldab siseministeeriumi alluvuses olev BOO (Välismaalaste keskuste korraldusbüroo).
BOO-l on oma keskused ja ta rendib keskusi ka eraettevõtetelt. 2007. aastal haldas BOO 20 keskust.

Vastuvõtukeskused Poolas[1] 21. veebruari 2008. aasta seisuga:

Nr	Keskus	Kohtade arv	Keskuses praegu viibivate välismaalaste arv
1	Dębak	250	335
2	Łuków	261	286

[1] Delegatsiooni visiidiks Poola valitsuse esitatud andmed

3	Łomża	240	257
4	Białystok B	210	246
5	Białystok I	295	451
6	Kolonia Horbów	150	51
7	Bezwola	250	386
8	Kołbiel	190	210
9	Lublin	175	247
10	Czerwony Bór	242	290
11	Wołomin	212	209
12	Warszawa-Wola	180	247
13	Moszna	200	241
14	Radom	241	285
15	Linin	330	415
16	Warszawa-Siekierki	200	194
17	Warszawa – Bielany	300	461
18	Leonów	242	245
19	Smoszewo	200	209
20	Puste Łąki	180	215
	Talitused väljaspool keskusi		966
	Kokku		6447

Varjupaigataotlejatele antakse järgmist sotsiaalabi:

- majutamine keskustesse
- toitlustamine – täistoitlustamine sööklas
- ühistranspordi piletid
- igakuine rahaline abi tualett-tarvete ostmiseks ning taskuraha
- riided ja jalatsid
- poola keele tunnid – kõigis keskustes on lastel ja täiskasvanutel võimalus õppida poola keelt. Õpetajate poolt klassidesse jaotatud lastel on võimalus käia alg- või keskkoolis. Lisaks on mõnedes keskustes lasteaiad, mida juhivad varjupaigataotlejad.
- juurdepääs riigikoolidele, õppevahendid ja raamatud ning hariduskulude katmine
- arstiabi keskustes või ravi väljaspool keskusi
- rahaline toetus isiku Poola territooriumil viibimisega seonduvate kulude katmiseks, kui varjupaigataotleja tervislikust seisundist või isiklikust julgeolekust tingitult ei ole tema keskuses viibimine soovitatav.

Veel üheks BOO ülesandeks on saatjata alaealiste välismaalaste eestkoste alla võtmine: alaealise eestkostjaks määratud BOO töötaja jälgib, et alaealisele on tagatud nõuetekohased majutustingimused, juurdepääs haridusele ja arstiabi, ta osaleb alaealise vaba aja sisustamisel, kuhu kuuluvad kultuuri-, meelelahutus- ja sporditegevused, kontakteerub alaealise perekonnaliikmete leidmise eesmärgil riiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, mille põhikirjajärgseks tegevuseks on alaealiste pagulaste heaolu eest seismine.

Kohtumine organisatsioonide ja VVOdega, teisipäev, 1. aprill 2008

Esimesel päeval oli delegatsioonil töölõuna järgmiste regulaarselt kinnipidamiskeskusi külastavate või muul moel varjupaiga taotlemise ja sisserände valdkonnas tegutsevate organisatsioonidega (vt III lisa):

- ÜRO pagulaste ülemvoliniku büroo,
- Amnesty International – Poola osakond,
- Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (IOM) – Poola osakond,
- Inimõiguste Rahvusvahelise Helsingi Föderatsiooni esindus Poolas,
- Caritas esindus Poolas,
- Halina Nieć õigusabikeskus,
- Poola Humanitaarorganisatsioon,
- Stowarzyszenie Interwencji Prawnej (Õigusliku Sekkumise Ühendus),
- Varssavi Ülikooli Õigusnõuandla,
- Õigusriigi sihtasutus (The Rule of Law Foundation),
- Rändealaste Uuringute Keskus (CMR),
- Varssavi Sotsiaalpsühholoogia Kool.

ÜRO pagulaste ülemvoliniku büroo ja VVO esitasid alustuseks ülevaate oma tegevusest. Kuna pagulaste arv kasvab, siis mainisid organisatsioonide esindajad, et neil hakkab oma tegevuse senises ulatuses jätkamiseks nappima personali.

Organisatsioonid esitasid **süsteemi** lühiülevaate.

VVOde esindajad kinnitasid, et Poolas majutatakse enamik varjupaigataotlejaid vastuvõtukeskustesse. 2007. aasta lõpuks oli 21 keskust, kus majutati 6281 isikut. Ainult 600–700 inimest viibis kinnipidamiskeskustes.

2007. aastal viis uute varjupaigataotlejate voog, korduvalt esitatud varjupaigataotlused ja Dublini II määruse kohaldamisest tingitud varjupaigataotlejate tagasipöördumine (571 isikut) riigi olemasolevate vastuvõtukeskuste ülerahvastumiseni. Ametiasutused olid seetõttu sunnitud vastuvõtukeskuste arvu suurendama.

VVOd tuletasid meelde, et on kahte liiki kinnipidamiskeskusi. Väljasaatmise eesmärgiga arestimajades on rangemad kinnipidamistingimused – sinna ei või saata igaüht, kuid juhul kui sisserändajate ja varjupaigataotlejate voog suureneb, võib rohkem inimesi kõnealust liiki keskustesse sattuda.

VVOd selgitasid **erinevust Genfi konventsiooni kohase pagulasseisundi ja riigis viibimise nõusoleku vahel.**

VVOd väljendavat muret viisi üle, kuidas Poola ametiasutused tõlgendavad Genfi konventsiooni: Poola nõuab, et isik tõendaks *individuaalset* tagakiusamise ohtu, et talle võidaks omistada Genfi konventsioonist tulenev pagulasseisund. Poliitilist arvamust arvesse võttes tõlgendavad Poola ametiasutused Genfi konventsiooni üsna rangelt.

Riigis viibimise nõusolek on üks välismaalastele pakutava kaitse vorm. Välismaalane saab riigis viibimise nõusoleku, kui:
a) tal on võimalik tagasi pöörduda üksnes riiki, kus tema elu ja julgeolek oleks ohus, kus teda võidakse piinata, kus tema suhtes võidakse kohaldada ebainimlikku või alandavat kohtlemist või sunnitööd, kus ta jäetakse ilma õiglasest kohtumenetlusest või mõistetakse süüdi ilma õigusliku aluseta;

b) tema tagasipöördumine ei ole võimalik otsuse täideviimise eest vastutavast asutusest sõltumatutel põhjustel.

Välismaalane võib saada riigis viibimise nõusoleku, kui tema üleviimine teise riiki ei ole lubatud Poola kohtu või justiitsministeeriumi otsuse alusel.

Pagulastel ja riigis viibimise nõusoleku saanud isikutel on samasugused sotsiaalsed õigused nagu Poola kodanikel. Neil on õigus saada sotsiaaltoetusi 12. märtsi 2004. aasta sotsiaaltoetuste seaduse alusel. Kuid teatavaid aspekte arvesse võttes on riigis viibimise nõusoleku saanud isikute seisund ebasoodsam pagulasseisundi omast: näiteks individuaalset integreerimisprogrammi (rahaline toetus ja keelekursused) pakutakse ainult tunnustatud pagulastele ja mitte riigis viibimise nõusoleku saanud isikutele.

Õigusabi
Riiklikku õigusabisüsteemi ei ole, välja arvatud kohtumenetlus. Õigusabi annavad VVOd. ÜRO pagulaste ülemvoliniku büroo esindaja sõnul püüab valitsus luua riiklikku õigusabisüsteemi; parlament peaks vastava õigusakti ettepaneku läbi vaatama 2008. aasta teisel poolel.

Lapsed
Alla 17 aasta vanuseid saatjata alaealisi ei või kinni pidada. Nad paigutatakse lastele mõeldud keskustesse, kus neil on head elamistingimused ja juurdepääs haridusele.

Perekonnaga koos olevaid lapsi võib paigutada kinnipidamiskeskustesse koos perekonnaga; kõnealustes keskustes puudub nõuetekohane juurdepääs haridusele.

Märkused kinnipidamiskeskuste kohta

Kinnipidamise kestus: VVOde sõnul võidakse inimesi kinni pidada kuni 12 kuud.

Kinnipidamisotsuse edasikaebamine
VVOde sõnul pole edasikaebamiseks ette nähtud seitsmepäevane ajavahemik kinnipeetute jaoks piisav, et kontakteeruda ja saada tagasisidet kutseala esindajatelt. Paljudel juhtudel võtavad kinnipeetavad ühendust Halina Nieć õigusabikeskusega ja Helsingi föderatsiooniga, esimene asub Krakówis ja teine Varssavis, kuid väga sageli pole menetluseks ja teabe kogumiseks piisavalt aega.

Kinnipidamistingimused
VVOde sõnul on tingimused ranged: kinnipeetavad on sunnitud pikka aega kongides viibima, väljas jalutamise aeg on piiratud, sotsiaalne tegevus ja meelelahutusvõimalused on puudulikud, esineb suhtlemisraskusi personaliga (keelebarjäärid). VVOde seisukoht on, et kinnipidamiskeskuste töötajad peaksid olema parema väljaõppega, eelkõige võõrkeelteoskusega, ja rohkem peaks olema sotsiaaltöötajaid.

Kinnipeetavad majutatakse võimaluse korral alati keele- ja kultuurirühmade kaupa. Naised ja mehed majutatakse eraldi. Perekondi ja alaealisi ei saa väljasaatmise eesmärgil kinni pidada. Nad saadetakse Lesznowola valvega välismaalaste keskusesse.

VVOde sõnul ei vasta sanitaarsõlmed hügieeninormidele. Sanitaarsõlmi pole kinnipeetavate arvu kohta piisavalt ja kõik sanitaarsõlmed vajavad uuendamist.

Juurdepääs arstiabile: VVOd tuletavad meelde, et vastavalt Poola seadustele tuleb arstiabi, sealhulgas arstiabi vaimuhaiguste puhul, osutada välismaalastele Poola kodanikega võrdsetel alustel ja samas ulatuses. Praktikas seevastu suunatakse välismaalasi harva meditsiinispetsialistide juurde – kuid näib, et see on tingitud ka meditsiinispetsialistide üldisest puudusest. Lisaks ilmneb, et kõikides keskustes pole arsti kogu aeg kohal ja ta tuleb kohale kutsuda.

Kontakt välismaailmaga – VVOde sõnul kontakti ei takistata. See on positiivne – kinnipeetavad võivad kontakteeruda VVOdega, juristidega, diplomaatiliste esindajatega, perekonnaliikmetega, sõprade ja vaimulikega telefoni, faksi või kirja teel ning näost näkku nii sageli kui soovivad, kuid neil puudub juurdepääs elektronpostile ja internetile. Kuid VVOd väljendavad muret asjaolu üle, et neli uut Poolas ehitatud keskust on väga isoleeritud ja kontakteerumine välismaailmaga on sealt tegelikkuses väga keeruline.

Kinnipeetavatele antav teave – välismaalastele antakse teavet nende seisundi ja õiguste kohta kinnipidamise hetkel. Isikut teavitatakse tema kui välismaalase õigustest talle arusaadavas keeles. Teave kinnipidamise ja väljasaatmise põhjuste kohta on kinnipeetutele arusaadav. Kuid VVOde sõnul ei saa kinnipeetavad tegelikult aru varjupaigamenetlusest ja kinnipidamiskäsu vaidlustamise õiguspärastest võimalustest. Teave ÜRO pagulaste ülemvoliniku büroo ja VVOdega kontakteerumise võimalustest on täiesti kättesaadav.

Juurdepääs juristidele on kinnipidamisasutustes kehv, sest riiklik õigusabisüsteem puudub. Ainukesed juristid, kellega on võimalik ühendust võtta, on VVOde juristid. Kinnipidamispiirkondades osutab õigusabi vähem kui kümme juristi. Halina Nieć õigusabikeskus annab Lesznowola keskuses regulaarselt õigusabialaseid konsultatsioone, kuid ta ei suuda kogu nõudlust kõnealuses valdkonnas rahuldada. Teised kinnipidamiskeskused on ilma õigusabita.

Märkused vastuvõtukeskuste kohta

VVOde sõnul on kõigis keskustes olemas puhketoad ja palveruumid ning laste mängu- ja õppimistoad. Kõnealuste ruumide standardsisustus on varieeruv. ELi rahastuse toel ajakohastas välismaalaste amet vastuvõtukeskuste sisustust, võõrkeelse kirjanduse kogusid ja õppevahendeid. Paljudes keskustes loodi arvutitoad. Mõnedes keskustes on olemas lasteaiad.

Vastuvõtukeskustes inimestele praegu pakutav sotsiaalabi on ebapiisav ja ametiasutusi tuleb ergutada sotsiaaltöötajate arvu suurendama.

Õigusabi – õigusabi osutavad VVOd enamikus vastuvõtukeskustes ja oma büroodes. Kuid kõnealused VVOd asuvad mõnedest vastuvõtukeskustest kaugel, mis piirab õigusabi kättesaadavust mõnes piirkonnas ning puuetega isikute jaoks. Ka VVOde rahalised võimalused piiravad nende külastuste arvu.

Haridus

ÜRO pagulaste ülemvoliniku büroo sõnul on kõigil varjupaika taotlevatel ja pagulastest lastel juurdepääs tasuta riiklikule alg- ja keskharidusele. 2007. aasta septembris käis koolis 97 % (836 last) lastest. Üle 70 kooli võtavad vastu pagulastest ja varjupaika taotlevaid lapsi.

Kuid hariduse valdkonnas esineb ka mitmeid takistusi: lisaks esialgsetele keelebarjääridele puudub mehhanism, mis hõlbustaks välismaalastest laste Poola haridussüsteemi integreerumist.

Koostöö Poola ametiasutustega
ÜRO pagulaste ülemvoliniku büroo jagas delegatsiooniga oma kogemust Poola ametiasutustega koostöö tegemisel: ÜRO pagulaste ülemvoliniku büroo esindajale on antud vaba juurdepääs kõigile keskustele (avatud ja kinnistele); mõnikord kutsuvad ametiasutused pagulaste abistamiseks appi VVOd. Ametiasutused konsulteerivad õigusaktide ettevalmistamisel ÜRO pagulaste ülemvoliniku bürooga ja VVOdega.

VVOde rahastamine
Arutati ka VVOde rahastamise küsimust. Organisatsioonid ütlesid, et neid rahastatakse Euroopa Pagulasfondi kaudu; kuid sellele vaatamata on neil suuri raskusi projektide kaasrahastamisega (käesoleval ajal on endiselt nõutav kaasrahastamine 25 % ulatuses). ÜRO pagulaste ülemvoliniku büroo andis teada, et 2008. aastal on nõutav kaasrahastamise määr 15 %.

Kohtumine sisserände ja varjupaikade eest vastutavate ametivõimudega teisipäeval, 1. aprillil 2008

Sissejuhatav kohtumine, mille eesmärk oli tutvustada Poola varjupaigapoliitika põhijooni, toimus esimesel päeval välismaalaste ameti direktori, Poola sise- ja haldusministeeriumi rändepoliitika osakonna direktori, välismaalaste ameti rahvusvahelise koostöötalituse direktori ning piirivalve esindajatega.

Ametivõimud selgitasid delegatsioonile välismaalaste olukorda ja nende kaitsmist Poola Vabariigi territooriumil.

Nad tutvustasid Poola põhilisi rännet reguleerivaid õigusakte, rände valdkonnas tegutsevaid peamisi valitsuse haldusüksusi, välismaalaste ameti ülesandeid, peamisi institutsioone ning rände valdkonnas tegutsevaid valitsusväliseid organisatsioone.

Samuti andsid nad ülevaate Poolasse sisserännanute arvu kohta aastatel 2004–2007, ülevaate Poolasse toimunud sisserände kohta (peamised rahvused: ukrainlased, valgevenelased, venelased, armeenlased, vietnamlased jt).

Lisaks selgitasid nad kaitseliike, mida pakutakse välismaalastele Poola Vabariigi territooriumil. Välismaalased saavad Poola Vabariigi territooriumil kasutada järgmisi kaitseliike:

- pagulase staatus vastavalt 1951. aasta Genfi konventsioonile ja 1967. aasta New Yorgi protokollile;
- varjupaik;
- luba viibida riigis;
- ajutine kaitse.

Sõnavõtjad tutvustasid samuti pagulase staatuse taotluste töötlemise süsteemi:

Pagulase staatuse menetlus

I etapp
Pagulase staatuse saamiseks esitatakse taotlus välismaalaste ameti direktorile

- Varssavi linna piirivalveüksuse direktori kaudu (juhul kui välismaalased elavad Poolas)
- piirivalveüksuste direktorite kaudu (Poola Vabariigi territooriumile sisenemisel)

II etapp
Taotlus saadetakse edasi välismaalaste ameti direktorile

Võimalused:

1. Dublini protsess
2. Pagulase staatuse menetlus
3. Pagulase staatuse kiirendatud menetlus (kui taotlus on selgelt põhjendamatu)

III etapp
Esimese astme üksus – välismaalaste ameti direktor
Võimalused:

1. antakse pagulase staatus vastavalt Genfi konventsioonile (1951)
2. väljastatakse Genfi konventsiooni kohane reisidokument
3. pagulase staatuse andmisest keeldutakse, kuid riigis lubatakse viibida
4. pagulase staatuse andmisest keeldutakse ja kohustatakse Poola Vabariigi territooriumilt lahkuma

IV etapp
Teise astme üksus – pagulasnõukogu
Võimalused:

1. antakse pagulase staatus
2. kinnitatakse esimese astme üksuse otsust – vojevoodkond / halduskohus
3. kinnitatakse esimese astme üksuse otsust ja lubatakse riigis viibida – vojevoodkond / halduskohus
4. taotlus saadetakse läbi vaatamisele

Menetluse ajal:

1. juhtum: välismaalasel puudub luba riiki sisenemiseks või riiki jäämiseks –
Võimalused:

1. *välismaalane majutatakse keskusest väljaspool*
2. *välismaalane majutatakse keskuses (välismaalase palvel)*
3. *välismaalane majutatakse turvakeskuses või kohaldatakse vahistamismäärust enne väljasaatmist (kohtuotsuse kohaselt 30päevane periood, mida võib pikendada maksimaalselt ühele aastale) – Ei kohaldata: saatjata alaealistele ja välismaalastele, kelle füüsiline ja vaimne seisund näitab, et nad on puuetega või vägivalla ohvrid*

2. juhtum: välismaalasel on olemas luba riiki sisenemiseks või riiki jäämiseks

Võimalused:

4. *välismaalane majutatakse keskusest väljaspool*
5. *välismaalane majutatakse keskuses (välismaalase palvel)*

Tutvustati pagulase staatuse taotlusi ja nende tulemusi aastatel 2001–2007.

Tunnustamine 2006. ja 2007. aastal:
2006. aastal esitas Poolale varjupaigataotluse 7092 inimest. Neist 423 inimesele anti pagulase staatus ning 2048 inimesel lubati riigis viibida.

2007. aastal esitas Poolale varjupaigataotluse 10048 inimest. Neist 116 inimesele anti pagulase staatus ning 2866 inimesel lubati esialgu riigis viibida.

Varjupaigataotluse esitanud 10048 inimesest oli 8415 Venemaa Föderatsiooni tšetšeeni rahvusrühma kuuluvad kodanikud.

Ametiasutused selgitasid samuti riigis viibimise loa mõistet.
Välismaalasele pagulase staatuse andmisest keeldumise otsus võib hõlmata riigis viibimise luba, kui välismaalast on võimalik deporteerida üksnes riiki, kus:

- tema elu, vabadus ja isiklik julgeolek oleks ohus;

- temast võib saada piinamise, ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise ohver;

- kui temalt võidakse nõuda sunniviisilise töö tegemist;

- kui talle keelatakse õigust õiglasele kohtumõistmisele või

- teda võidakse karistada ilma õigusliku aluseta,

nagu on määratletud 1950. aasta inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis.

Ametiasutused selgitasid samuti Dublini protsessi (nõukogu määrus (EÜ) nr 343/2003).

Dublini protsessiga aastatel 2004–2007 hõlmatud kõige suurema välismaalaste rühma moodustasid Venemaa Föderatsiooni tšetšeeni rahvusrühma kuuluvad kodanikud.
Peamised riigid, kust/kuhu üleviimine toimus:
Austria, Belgia, Prantsusmaa, Norra ja Saksamaa.

Abi pagulase staatust taotlevatele välismaalastele
Välismaalane, kes on esitanud pagulase staatuse taotluse, võib taotleda abi staatuse menetlemise perioodiks ja 14 päeva pikkuseks perioodiks pärast juhtumi kohta lõpliku otsuse vastu võtmist (seda perioodi võib pikendada kolme kuuni).
Mõned välismaalased majutatakse keskustesse, teistele antakse raha, et katta Poola Vabariigi territooriumil viibimise ajal tekkinud isiklikud väljaminekud. Kõigile neile pakutakse arstiabi.

Ametiasutused tutvustasid 13. juuni 2003. aasta seaduse muudatust välismaalaste kaitsmise kohta Poola Vabariigi territooriumil.

18. märtsil 2008 võttis Poola Vabariigi parlament vastu seaduse, millega muudetakse seadust välismaalastele kaitsmise kohta Poola Vabariigi territooriumil. Eeldati, et uued sätted jõustuvad 2008. aasta mai keskel.

Samuti on kavas ühtlustada riiklik õigusakt ELi praeguste õigusaktidega järgmiste sätete ülevõtmise abil:

- nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/83/EÜ miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu.
- nõukogu 1. detsembri 2005. aasta direktiiv 2005/85/EÜ liikmesriikides pagulasseisundi omistamise ja äravõtmise menetluse miinimumnõuete kohta.

Kohtumine härra Piotr STANCHAŃCZYKiga, Poola sise- ja haldusministeeriumi asekantsleriga kolmapäeval, 2. aprillil 2008

Asekantsler Piotr Stachańczyki vastutab muu hulgas kodakondsus- ja repatrieerimisosakonna, rändepoliitika osakonna, õigusosakonna ja Euroopa programmide (rakendusorgan) eest.

Kohtumine leidis aset kolmapäeval, 2. aprillil 2008. See oli hea võimalus saada täiendavaid selgitusi Poola varjupaigasüsteemi kohta ning sisserännanutele ja varjupaigataotlejatele mõeldud avatud ja kinniste keskuste toimimise kohta.

Arutelu algas erinevustega varjupaigataotlejate *vastuvõtmise* – mida tehakse väga paljude varjupaigataotlejate puhul – ning *kinnipidamise* vahel. Minister kinnitas, et kinnipidamise üle kaebamiseks on olemas õiguskaitsevahendid ning kinni ei peeta noori saatjata inimesi, kaitsetuid ja puuetega inimesi.

Arutelu jätkati järgmistel teemadel: Dublini menetlus, ilmselt põhjendamata menetluse mõiste ja pagulaste standardmenetlus.

Ministrilt küsiti, kui suur on nende välismaalaste arv, kes on üle viidud Dublini protsesse rakendamise raames.

Poolalt nõuti järgmiste pagulasstaatuse taotluste läbi vaatamist:
- 2004 (1. mai – 31. detsember) – 356 välismaalast,
- 2005 – 1197 välismaalast,
- 2006 – 1418 välismaalast,
- 2007 – 1237 välismaalast.

Poola viis teistesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse üle:
- 2004 (1. mai – 31. detsember) – 11 välismaalast,
- 2005 – 134 välismaalast,
- 2006 – 174 välismaalast,

- 2007 – 68 välismaalast.

Veel arutleti riigis viibimise loa üle. Ministri sõnutsi on 2003. aastast alates väljastatud ligikaudu 7000 riigis viibimise luba. Tema arvates jääb pagulase staatusega võrreldes vajaka integratsioonimeetmetest ja Genfi konventsiooni kohastest reisidokumentidest. Minister kinnitas, et riigis viibimise luba omavatel isikutel on olemas eri õigused, muu hulgas õigus reisida Schengeni alas.

Varjupaigataotlejatest alaealiste hariduse osas kinnitas minister, et 97 % pääseb juurde tavaharidusele Poola koolides koos Poola lastega. Siiski ei pakuta haridust järjepideva protsessina kinnipidamiskeskustes. Valitsusel on kavas seda olukorda parandada ning praegusel hetkel ootavad täitmist kasvatajate, õpetajate ja sotsiaaltöötajate ametikohad.

Teine küsimus puudutas varjupaigataotlejate liigitumist kodakondsuse alusel. Minister selgitas, et 90 % on pärit Venemaa Föderatsioonist. Ülejäänud Valgevenest, Ukrainast, Pakistanist ja Sri Lankalt.

Poola on transiidiriik mõnedele sisserändajatele, kuid mitte Armeeniast ja Vietnamist pärit inimestele, kelle jaoks on Poola lõplik sihtriik.

Esitati küsimus selle teada saamiseks, kas ebaseaduslike sisserändajate arv väheneks viisahinna tõstmise korral. Minister vastas eitavalt.

Keskuste külastamised

1. LESZNOWOLA VALVEGA KESKUS VÄLISMAALASTELE

Teisipäeval, 1. aprillil 2008 külastasid delegaadid Lesznowola valvega keskust välismaalastele.

Euroopa Parlamendi delegatsiooni saatsid välismaalaste ameti ning sise- ja haldusministeeriumi esindajad, kes andsid delegaatidele selgitusi keskuse kohta.

Lesznowola valvega keskus välismaalastele asub umbes 10 km kaugusel Grójecist ja 45 km kaugusel Varssavist. Tegemist on on vana, politsei järelevalve all oleva keskusega. Hoone ehitati 1996. aastal ja renoveeriti 2006. aastal. Hoonet renoveeritakse iga kahe aasta järel. Sellesse hoonesse mahub maksimaalselt 131 inimest kahes plokis. Meesteplokis on võimalik mahutada 100 inimest ning naiste- ja pereplokis kuni 31 inimest. Ala on kahe hektari suurune ja seda ümbritseb üks hektar muru. Tulevikus hakkab keskust juhtima piirivalve.

See on administratiivne kinnipidamishoone, mis on mõeldud nii varjupaigataotlejatele kui ka riigis ebaseaduslikult viibivatele kolmandate riikide kodanikele. See keskus võtab samuti vastu peresid ja lapsi, üksikemasid, haigeid inimesi, keda ei saa majutada asutustes, mis on mõeldud väljasaatmiseks vahi alla võetud inimestele.

Laagris on kaks hoonet: üks naistele ja peredele ning teine meestele.
Delegatsioon kohtus eri maadest pärit kinnipeetavatega: Vietnam, Tšetšeenia, Pakistan, Armeenia ja Valgevene.

Kinnipeetavad on majutatud vastavalt keele- ja kultuurirühmadele.

Mõned ruumid olid puhtad ja kenasti sisustatud, mõned mitte. See olenes ruumi kasutajast ja tema tehtud jõupingutustest.

Tingimused olid halvad. Olemas oli söögituba, kuid keskuses ei olnud lastele mõeldud ruume, nagu mängutuba või mänguväljak, ning mis veelgi olulisem: õppematerjalid ei olnud kättesaadavad. Kooliealised lapsed ei saa koolis käia.

Sanitaarruume oli kinnipeetavate arvu kohta ebapiisavalt. Need olid räpased, eriti meesteplokis ning vajasid ilmsesti renoveerimist.

Oli olemas raamatukogu, kust leiab mõne eri keeltes raamatu (vene, inglise ja poola), samuti mõned võõrkeelsed ajalehed.

Kinnipeetavad saavad värsket õhku hingata avaras muru ja puudega aias, mida ümbritseb turvameetmetega varustatud telliskivimüür. Välja pääseb siiski üksnes paaril tunnil päevas ja see kehtib isegi lastele.

Kokkupuude välismaailmaga ei ole piiratud, kuid seda on tegelikkuses raske ellu viia keskuse kõrvalise asukoha tõttu. Kinnipeetavad ei pääse juurde elektronkirjadele ega Internetile.

2. BIAŁA PODLASKA VALVEGA KESKUS VÄLISMAALASTELE (TURVAKESKUS JA VÄLJASAATMISEELNE KINNIPIDAMISKESKUS BIAŁA PODLASKAS)

Teiseks keskuseks, mida külastati kolmapäeval, 2. aprillil 2008, oli Biała Podlaska valvega keskus välismaalastele.

See keskus on üks neljast Poolas hiljuti rajatud keskusest. Keskus hakkas välismaalasi vastu võtma 2008. aasta jaanuari lõpus.

Keskust juhib piirivalve. Euroopa Parlamendi delegatsiooni saatsid piirivalve ning sise- ja haldusministeeriumi esindajad, kes tutvustasid delegatsiooni liikmetele piirivalve tegevust antud valdkonnas.

Keskuses on kaasaegne varustus ja ruumid ning suur hoov. Keskus näis inimeste vastuvõtmiseks sobilik, ehkki okastraat jättis sellest „vangla” mulje.

Enne ringkäigu alustamist korraldasid keskuse ametivõimud delegatsioonile tutvustuse. Nad tutvustasid tingimusi, mis on seotud turvakeskuste ja väljasaatmiseelsete kinnipidamiskeskuste tööga.

Nad selgitasid, et välismaalane paigutatakse turvakeskusesse, kui:

- see on vajalik, et viia nõuetekohaselt läbi väljasaatmismenetlus või riiki elama asumise loa või ELi pikaajalise elaniku staatuse tagasi võtmise menetlus;

- on piisavalt alust arvata, et välismaalane hoidub kõrvale väljasaatmisorderi või riiki elama asumise loa või ELi pikaajalise elaniku staatuse tagasi võtmist käsitleva otsuse täideviimisest;
- välismaalane võib ületada või püüab ületada piiri ebaseaduslikult, kui teda ei viida otse piirile.

Välismaalane paigutatakse turvakeskusesse või võetakse ta enne väljasaatmist kinni kohtuotsuse kohaselt.

Keskuse ametivõimud esitasid delegatsioonile statistilisi andmeid välismaalastest viibijate kohta.

Biała Podlaskase turvakeskusesse või väljasaatmiseelsesse kinnipidamiskeskusesse paigutatud välismaalaste arv (31. jaanuar 2008 – 1. aprill 2008)

kodakondsus	inimeste arv väljasaatmiseelses kinnipidamiskeskuses	inimeste arv turvakeskuses
Armeenia	1	3
Hiina	4	
Vene	2	27
Tuneesia	1	
Ukraina	1	
Vietnam	11	
	Kokku 20	Kokku 30

Üheksa inimest eespool nimetatutest teatas, et kavatseb taotleda pagulase staatust.

Külastamise ajal paigutati keskusesse järgmised inimesed:

kodakondsus	inimeste arv väljasaatmiseelses kinnipidamiskeskuses	inimeste arv turvakeskuses
Hiina	4	
Vene	0	16
Ukraina	1	
Vietnam	4	
	Kokku 9	Kokku 16

Keskuses on mitu sektsiooni:

- naiste sektsioon, 50 kohta
- meeste sektsioon, 70 kohta
- perede ja alaealiste sektsioon, 32 kohta
- üksikkambrid kinnipidamiskeskuses, 24 kohta
- tervishoiuruumid

On olemas haridusosakond, mis vastutab:

- viibijate huvi- ja sporditegevuste korraldamise ja juhtimise eest;
- turvakeskusesse paigutatud alaealiste arengule kaasa aitavate tegevuste eest;
- turvakeskusesse paigutatud saatjata alaealiste hoolitsemise eest;
- raamatukogu töö eest ning raamatukogu hoidla varude täiendamise vajaduse eest praeguste keskuses viibijate keeltes ning samuti vajaduse eest lisamaterjalide järele, mis sisaldavad teavet välismaalaste õiguste kohta Poola Vabariigi ja teiste ELi liikmesriikide territooriumil;
- viibijate intervjueerimise eest, et tuvastada inimkaubanduse ohvrid.

- Samuti on olemas eskortrühm, mis vastutab välismaalaste transportimise eest, viibijate toimetamise eest raviasutustesse, statsionaarset ravikuuri saavate isikute jälgimise (sealhulgas ööpäevaringse jälgimise) eest, ning arvepidamisosakond, mis vastutab välismaalaste vastuvõtmise ja registreerimise, välismaalaste vabastamise, isikutoimikute avamise ja uuendamise jne eest.

Külaskäigu ajal viibis keskuses vähe inimesi, kuid mõned väikelastega pered rääkisid, et kavatsevad lahkuda avatud keskusesse.

Külaskäigu ajal ei viibinud keskuses ühtki arsti ega sotsiaaltöötajat.

3. LININI VASTUVÕTUKESKUS

18. aprillil 2008 juhatas selle keskuse külastamist Urszula GACEK.

Keskuse mahutavus on 330 inimest. Hetkel viibib seal 433 elanikku, kellest ligikaudu 50 pidi tegelikult keskusest lahkuma, kuid jäi sinna omal soovil, peamiselt seetõttu, et otsib alternatiivset majutust.

Keskuses ei ole saatjata alaealisi. Suurem enamik on lastega pered. Seal on ka väike vallaliste meeste osakaal.

Lastele on ette nähtud õpperuumid. Eelkooliealistele on olemas lasteaed. Vanematele lastele, kes on alles hiljuti Poola saabunud, korraldatakse koolitunde keskuses, kuni nad saavad liituda kohalike tavakoolidega (st omandavad Poola keele algtasemel). Nad hakkavad kiiresti käima viies kohalikus koolis. Tegutseb koolijärgne klubi, mis aitab koduste ülesannete lahendamise ning pakub Poola keele tunde edasijõudnutele.

Keskuses ei ole tõlke. Peaaegu kõik keskuse elanikud on pärit Tšetšeeniast. Nad räägivad vene keelt. Keskuse töötajad räägivad vene keelt. Vastu võtmine ja sissejuhatus toimub vene keeles.

Seadusjärgse esindamisega tegelevad valitsusvälised organisatsioonid. Erinevad valitsusvälised organisatsioonid on samuti pakkunud suvelaagreid lastele ja kutseõpet. Näib, et kõige tihedamat koostööd tehakse PAHiga (Polska Akcja Humanitarna).

Kõige pikaajalisem elanik on keskuses viibinud neli aastat.

Keskuses ei ole eestkosteametnikke. See on avatud asutus. Keskuse elanikud saavad tulla ja minna, millal iganes nad soovivad.

Psühholoog käib keskuses korrapäraselt. Kohapeal on olemas meditsiinikeskus, kus töötavad tööpäeviti arst ja meditsiiniõde. Väljaspool tööaega tekkivate hädaolukordade korral ravitakse elanikke kohalikes tervishoiuasutustes ja haiglates. Neil on võimalik lasta end ravida keskusest väljaspool. Hambaravi- ja erialaarstiteenuseid pakutakse keskusest väljaspool. Keskuse elanikud ei maksa ravi eest, samuti ei maksa nad ravimite eest.

Tegevusi pakutakse päevasel ajal. Need hõlmavad õmblemistunde ja poola keele tunde. Varem pakuti juuksuri- ja maniküürija kursuseid ning samuti meessoost keskuse elanikele sobivat kutseõpet (ehitamine, raskeveokite juhikoolitus). Siiski ei külastatud paljusid nimetatud kursuseid kuigi sageli, eriti puudutab see mehi.

Kinnipidamiskeskuses on mošee.

Keskuse elanikel ei ole õigust töötada, välja arvatud juhul, kui nende taotluse töötlemiseks kulub rohkem kui aasta. Vastuvõtutingimuste direktiivi kohaselt puudub varjupaigataotlejatel juurdepääs tööturule ühe aasta jooksul.

Iga elanik saab igakuist toetust 70 Poola zlotti. Lisaks saab iga eelkooli- ja kooliealine laps iga päeva toiduraha 9 Poola zlotti. Vanematelt oodatakse, et nad valmistaksid oma laste söögi ise toidumoonast, mille nad ostavad kohalikest poodidest. Täiskasvanutel on õigus kuni kolmele söögikorrale päevas sööklas. Sageli on laste toiduraha tegelikkuses perekonna „palgaks”. Rahastatakse arsti juurde minemise ja muude vajalike reiside kulud. Lastele on tasuta koolibussid. Neile on õpikud ja koolivormid tasuta.

Majutus on elementaarne, kuid mitte liiga kitsas. Pered on majutatud 4, 6 või 8 inimesele mõeldud tubadesse. Mitte kunagi ei paigutata perede juurde mitte-pereliikmeid. Hetkel elavad mõned pered selleks kohandatud ühiselamus, kuid igale perekonnale on tagatud privaatsus ja intiimsus. Ühisköögil ja vannitubadel on avar sissepääs. Neid renoveeriti hiljuti (2005) ja need on heas korras. Ühiskasutatavate ruumide puhtus oleneb tegelikult elanike valmisolekust enda järel koristada. Ühes elanike plokis olid ühiskasutatavad ruumid erakordselt puhtad. Teises olid need vähem korras.

Sööklas pakutavad toidud on tasakaalustatud toitainete sisaldusega. Arvesse võetakse peamiselt moslemitest elanike usulisi toitumisalaseid vajadusi ning samuti tullakse vastu taimetoitlastele.

Lastele on olemas koolijärgsed tunnid, hästi varustatud mänguväljak ja valitsusväliste organisatsioonide vabatahtlikud korraldavad neile suvelaagreid.

Enamikul elanikel on mobiiltelefonid (kohapeal olevat taksofoni kasutatakse haruharva). Keskuses puudub Internetiühendus tehnilistel põhjustel (üsna kõrvaline asukoht).

Raportööri üldised märkused

Võttes arvesse, et Poola on vastanud suurtele väljakutsetele uue liikmesriigina ning võttes arvesse suurenevat survet, mida põhjustavad Dublini II määruse sätted, oli meie delegatsioon positiivselt üllatunud: tingimused keskustes olid üldiselt head ning samuti avaldas meile muljet hea õhkkond kogu reisi ajal. Väga positiivse aspektina oli meil võimalik täheldada, et kinnipidamiskeskustes ei hoitud ühtegi varjupaigataotlejat ning kinnistesse keskustesse ei olnud isoleeritud ühtki alaealist. Seetõttu julgustaksime valitsust seda tava jätkama.

Soovitused

Ehkki keskustes valitsesid üldiselt head tingimused, on sellele vaatamata arenguruumi. Seetõttu soovitame väga:

1. Sisustus- ja sanitaarstandardite uuendamine

- Vanad keskused, mis ei vasta veel täielikult vajalikele sisutus- ja sanitaarstandarditele, tuleb renoveerida võimalikult kiiresti. Ametivõimud peaksid leidma lahenduse ning majutama renoveerimistööde ajaks Lezsnowolas kinnipeetavad inimesed lühiajaliselt mujale.

2. Kinnipidamine kui äärmine abinõu

- Tuleks vältida laste kinni pidamist, isegi kui nad on koos saatjaga. Kõigil juhtudel, kui lapsed peavad olema koos oma vanematega, tuleb vanemaid erinevalt kohelda. Laste heaolu ja haridus on ülioluline.
- Perede kinni pidamise asemel tuleb kaaluda alternatiivseid lahendusi.
- Rasedate naiste kinni pidamine tuleb keelustada!
- Võttes arvesse väga suurt üksikkambrite arvu: isoleerimist võib aktsepteerida üksnes erandlikes olukordades, kui inimesed muutuvad vägivaldseks. Isoleerimine peab olema äärmine abinõu!

3. Sätete kohaldamine kaitsetutele inimestele ning korrapärane arstiabi kinnipeetavatele

- Tagada kaitsetuid inimesi käsitlevate sätete kohaldamine tegelikkuses.
- Tagada kinnipeetavatele korrapärane või alaline arstiabi, psühholoogiline või psühhiaatriline ravi!

4. Juurdepääs tasuta õigusabile

- Juurdepääsu advokaatidele ja tasuta õigusabile tuleb lihtsustada. Julgustame valitsust võtma vastu seadust õigusalase esindatuse tagamise kohta.

Lisaks kutsume Poolat üles kehtestama võimalikult kiiresti „täiendava kaitse" staatust vastavalt direktiivile 2005/85/EÜ, et lõpetada „riigis viibimise loa" õiguslik vaakum.

ANNEX 1

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKÝ PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAIMINT NA hEORPA PARLAMENTO EUROPEO EIROPAS PARLAMENTS
EUROPOS PARLAMENTAS EURÓPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW EUROPEES PARLEMENT
PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU PARLAMENTUL EUROPEAN
EURÓPSKY PARLAMENT EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROPAPARLAMENTET

European Parliament
Committee on civil liberties, justice and home affairs
Delegation to Poland
1-3 April 2008

LIST OF PARTICIPANTS 11

Version 31.03.2008

MEMBERS OF THE EUROPEAN PARLIAMENT

Patrick GAUBERT (Head of delegation)
Wolfgang KREISSL-DÖRFLER (Rapporteur)

Martine ROURE
Bill NEWTON DUNN
Simon BUSUTTIL
Agustín DÍAZ DE MERA GARCÍA CONSUEGRA
Bárbara DÜHRKOP DÜHRKOP
Jean LAMBERT

Urszula GACEK (hors quota)
Genowefa GRABOWSKA (hors quota)

ASSISTANTS TO MEMBERS

Ouarda BENSOUAG (assistant to Patrick Gaubert)
Pauline CHAIGNE (assistant to Martine Roure)
Nadia EL BENNICH (assistant to Bill Newton Dunn)
Rachel SHEPPARD (assistant to Jean Lambert)

STAFF OF THE POLITICAL GROUPS

Joelle FISS (ALDE)
Annie LEMARCHAL (PES)
Christine SIDENIUS (Greens)
Michael SPEISER (EPP-ED)

Chiara TAMBURINI (GUE)

STAFF OF THE SECRETARIAT OF THE COMMITTEE ON CIVIL LIBERTIES, JUSTICE AND HOME AFFAIRS

Ana DUMITRACHE (Administrator)
Inke KALB (Administrator)

STAFF OF THE EP OFFICE IN WARSAW

Jacek SAFUTA (Head of Unit)

STAFF OF THE PRESS ROOM UNIT

Baptiste CHATAIN

INTERPRETERS

G. WOJCIK (FR)
P. PIGNOT (FR)
A. MANGELS (DE)
L. MAYER (DE)
A. GILLIES (EN)
K. SMART (EN)
D.NUNEZ GARZON (ES)
J. FERRER DEGLMANN (ES)
A. GRZADKOWSKI (PL)
M. ALBIN (PL)

For further information on the matters related to the visit to the centres for immigrants and asylum seekers, please contact

Ana DUMITRACHE
Administrator
European Parliament
Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs
Tel: 0032 (0)2/28 41416
Fax: 00 32 (0)2/28 44941
E-mail ana.dumitrache@europarl.europa.eu

For further information on the matters related to the visit to Frontex, please contact

Inke KALB
Administrator
European Parliament
Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs
Tel: 0032 (0)2/28 43090
Fax: 00 32 (0)2/28 44941

E-mail inke.kalb@europarl.europa.eu

ANNEX 2

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKÝ PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAIMINT NA hEORPA PARLAMENTO EUROPEO EIROPAS PARLAMENTS
EUROPOS PARLAMENTAS EURÓPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW EUROPEES PARLEMENT
PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU PARLAMENTUL EUROPEAN
EURÓPSKY PARLAMENT EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROPAPARLAMENTET

European Parliament
Committee on civil liberties, justice and home affairs
Delegation to Poland
1-3 April 2008

Draft programme
Version of 01.04.2008

Tuesday, 1st April 2008

09:55 – 11:55	flight to Warsaw (SN5155 BRU WAW I)
11:55 – 13:00	transfer by bus to the hotel (Le Royal Meridien Bristol Hotel[1]) and registration
13:00 – 13:15	transfer by bus to the EP Office Warsaw
13:00 – 15:00	**working lunch** with UNHCR, IOM, NGOs
15:00 – 15:15	transfer by bus to the Ministry of Interior and Administration [2]

[1] Krakowskie Przedmiescie 42/44, Warsaw 00-325, Poland , Phone: (48)(22) 551 1000
[2] Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, ul. Stefana Batorego 5, 02-591 Warszawa

15:15 – 16:30 **introductory meeting, aiming at presenting the main lines of the Polish asylum policy**

Presentations from:

- Mr Rafał Rogala, Head of the Office for Foreigners
- Ms Monika Prus, Director of the Migration Policy Department in the Ministry of Interior and Administration
- Mr Marek Szonert, Direcor of the Office for International Cooperation at the Office for Foreigners
- representatives of the Border Guards (names to be confirmed)

16:30 – 17:30 travel by bus to the **Garded centre for aliens Lesznowola**[1]

This centre was built in the 90's and is managed by the Police. In future, the centre will be managed by the Border Guards. A representative of the Office for Foreigners and the Ministry of Interior and Administration will accompany the EP delegation

17:30 – 19:15 visit of the centre, discussion with the authorities

19:15 - 20:15 travel back to Warsaw

20.30 - 22.00 for those interested: **informal dinner with the liaison officer to Frontex of the UNHCR**

Wednesday, 2nd April 2008

09:00 – 11:00 travel by bus (with police escort) to the **Guarded Centre for Foreigners in Biała Podlaska**

This centre is one of the four centers recently built in Poland; it is managed by the Border Guards. A representative of the Border Guards and the Ministry of Interior and Administration will accompany the EP delegation and will provide for an overall presentation of the Border Guards activity in this matter.

11:00 – 14:00 visit of the centre, discussion with the authorities and the staff;
meeting with directors and experts from the Border Guards HQs

14:00 – 15:30 lunch

15:30 – 17:30 return to Warsaw

17:30 – 18:30 **meeting with Mr. Piotr STACHAŃCZYK, Undersecretary of State in the Ministry of the Interior and Administration, in charge with migration and asylum issues**

[1] ul. Wojska Polskiego 143, 05-600 Grójec

18:45 – 20:00 dinner

Thursday, 3rd April 2008

09:00 – 12:00 visit of **Frontex** [1]

- welcome and general presentation by the Executive Director
- presentations by different Heads of Unit
- questions and answers

12:00 – 12:15 transfer by bus to the EP Office

12:15 – 13:15 **press conference** at the EP Office

13:15 – 13:30 transfer by bus to **Frontex**

13:30 – 15:00 lunch hosted by **Frontex**

15:00 – 15:15 transfer by bus to the hotel

Free return (Proposal: 19.45 – 21.50 return to Brussels (SN5160 WAW I BRU)

[1] Frontex, Rondo ONZ 1, 00-124 Warsaw, Poland, tel. (48 22) 544 95 00, fax. (48 22) 544 95 01

ANNEX 3

List of organisations and NGOs present on 1st April 2008 at the meeting with the LIBE delegation

UNHCR Poland
IOM International Organization for Migration
Helsinki Foundation for Human Rights in Poland Program Pomocy Prawnej dla Uchodzcow i Migrantow Legal Assistance to Refugees and Migrants
Polish Humanitarian Organization
Caritas Poland
The Halina Niec Legal Aid Center
Stowarzyszenie Interwencji Prawnej (Association for Legal Intervention)
Legal Clinic at the Warsaw University
The Rule of Law Foundation
Center for Migration Research: CMR
The Warsaw School of Social Psychology (SWPS)
La Strada Poland
Amnesty International - the Polish section.